

Presentació

Pere Amorós i Martí*

La família es reconeix universalment com una unitat bàsica de la societat. A pesar dels canvis socials que han alterat les seves funcions, les famílies continuen sent el marc natural de suport material i emocional necessari per al desenvolupament i el benestar dels seus membres.

La societat actual continua articulant-se al voltant de les famílies, però en aquestes augmenten la pluralitat, el dinamisme i la varietat. Els canvis socials, tecnològics, laborals, demogràfics, etc., estan afectant i condicionant en gran mesura els nuclis familiars i les decisions que prenen els seus membres. En alguns casos són canvis que representen més possibilitats i oportunitats per a les famílies, i en altres poden ser canvis que augmentin els desavantatges de determinades famílies o que afectin negativament totes les famílies.

La intervenció socioeducativa en l'àmbit familiar s'emmarca en el que tradicionalment s'ha definit com una relació d'ajuda; això requereix un rigor metodològic que faciliti intervencions coherents amb la complexitat i les particularitats de les diverses realitats en què s'intervé, per tal de garantir la qualitat i l'eficàcia de la intervenció. Sovint s'ha suplert aquest rigor tècnic amb actuacions voluntarioses i benintencionades, imposant models de funcionament, relacions i interaccions del grup familiar poc adequades a la realitat sobre la qual s'estava actuant, amb la lamentable conseqüència de frustració en la família i el professional, derivada de la ineficàcia de la intervenció.

Ningú canvia ni modifica les seves actituds perquè una autoritat ho indiqui, per molt legitimada que estigui —i molt menys si ens referim a una realitat tan complexa com el grup familiar—. Tan sols des d'un apropament respectuós i comprensiu a la realitat dels altres, amb una actitud d'acceptació de l'altre i de la seva pròpia autosuficiència, es poden acon-

* Pere Amorós i Martí és professor titular de la Universitat de Barcelona i imparteix classes a la llicenciatura de Pedagogia i a la diplomatura d'Educació Social. També és el coordinador del grup de recerca GRISIJ, adscrit al departament MIDE de la Facultat de Pedagogia. És expert en temes d'intervenció socioeducativa, en organització dels serveis socials, i en programes i alternatives en contextos d'inadaptació social; destaquen especialment els estudis sobre l'adopció i els acolliments familiars.

Adreça professional: Departament de Mètodes d'Investigació i Diagnòstic en Educació. Universitat de Barcelona. Divisió de Ciències de l'Educació. Campus de la Vall d'Hebron, 171. Barcelona 08035. E-mail: mipam50d@d5.ub.es

seguir transformacions adequades que facilitin la desaparició dels factors de risc.

En l'àmbit de la protecció de menors s'ha produït un important canvi d'enfocament. La intervenció no se centra només en l'infant, com a individu aïllat, sinó en el grup familiar del qual forma part, i això tant si el nen o nena pot romandre amb la família com si, temporalment, és necessari separar-los. En aquest sentit, és imprescindible desenvolupar una política integral de protecció a la família, per tal que el dret que tot infant té a estar amb la seva família o a retornar-hi, en cas de separació, no quedi en una simple declaració. Les formes d'exercir aquesta protecció han d'anar orientades al suport al nucli familiar. Cal esforçar-se per mantenir, sempre que sigui possible, el nen amb la seva família, mitjançant mesures d'assistència adequades i tractament de la cèl·lula familiar. Quan es consideri convenient la separació provisional, es realitzarà un programa d'acolliment familiar, i si les situacions són molt problemàtiques caldrà utilitzar un programa de separació definitiva, com ara l'adopció.

En aquest monogràfic sobre la intervenció socioeducativa en l'àmbit familiar presentem sis articles que ens permetran tenir una visió dels diferents àmbits de la intervenció familiar. Els dos primers articles ens donen una visió del marc conceptual i de les recerques dins l'àmbit de l'educació familiar, tal com comentem seguidament: en el primer, «L'educació familiar davant el repte de la nova civilització postmoderna», Jean Pierre Pourtois, Huguette Desmet i Patricia Nimal examinen com s'han vist afectades la família i l'educació per la postmodernitat. A partir d'una perspectiva postmodernista, destaquen les orientacions principals que sorgeixen de la nova modernitat i que afecten la parella, la família i l'educació del infants. Examinen sis característiques que consideren importants i plantegen que la postmodernitat viu veritablement una tensió entre les tendències modernes i les noves tendències que apareixen com a resposta a la modernitat. En el segon article, «La recerca en educació familiar: desenvolupament i objectius», Paul Durning, a partir d'una definició àmplia del concepte d'educació familiar, fa una presentació dels principals camps actuals de recerca en educació familiar; presenta una anàlisi d'algunes de les investigacions relacionades amb les pràctiques parentals, assenyala la complexitat dels *rols* parentals i descriu successivament els objectius relacionats amb les cooperacions entre els pares i els professionals, per acabar amb les intervencions socioeducatives dirigides als pares en dificultats.

Els altres quatre articles puntualitzen diverses situacions familiars que plantegen intervencions socioeducatives específiques: el tercer article, «Un enfocament múltiple en el tractament de la negligència parental», Ercilia Palacio-Quintín ens exposa la conceptualització de la negligència parental i les característiques de les famílies negligents, i posteriorment descriu i analitza les característiques d'un dels programes més innovadors utilitzats al Quebec (Canadà), el Programa d'ajuda personal, familiar i comunitària (PAPFC).

Al quart article, «L'acolliment familiar especialitzat: avaluació d'una experiència», Trinidad Donoso, Pilar Figuera i Carme Panchón descriuen un apartat d'una investigació més àmplia del grup GRISIJ i analitzen els resultats de la valoració que fan les famílies d'acollida de les diferents fases que componen l'acolliment familiar, valorant la utilitat i l'adequació del programa.

El cinquè article, «Famílies que volen adoptar. Definició dels processos de preparació-educació a través d'una investigació cooperativa», Pere Amorós, M. Cruz Molina, Núria Fuentes i Crescencia Pastor destaquen la importància d'introduir processos de formació en el tractament de famílies que volen adoptar. Presenten les característiques tècniques d'un Programa de formació de famílies adoptives desenvolupat a partir d'un procés d'investigació-acció.

Finalment, en l'article sisè, «Família i disminució» les autores Montse Freixa, Pilar Lozano, Isabel Paula i Lluïsa Piera ens plantegen, a partir de les investigacions, els canvis de perspectiva en l'àmbit de l'atenció dels nens i nenes amb disminució. Destaquen la necessitat d'introduir una perspectiva més global, en què es tracti simultàniament el procés individual i l'impacte que genera en la família haver d'afrontar la situació de la disminució.